

Lukas 18.16

Men Jesus kalte dem til seg og sa:

- La de små barn komme til meg

Alt: Matteus 19,14 eller Markus 10.14

Lukas 2.52

Jesus som tolvåring i tempelet

....

Og Jesus gikk fram i *alder* og *visdom*.
Han var til glede for *Gud* og *mennesker*.

I dette sitat fra ligger et pedagogisk program
for katolsk oppdragelse og opplæring.
Den peker på en firfoldig utvikling av mennesket:

- det fysiske,
- det intellektuelle,
- det religiøse og
- det sosiale menneske.

1. Mos. 1,27:
«Og Gud skapte mennesket i sitt bilde, i Guds bilde skapte han det.»
«Imago Dei» – gudelikheden gir oss verdighet og ansvar.

Åpenbaringen 27:
«Og jeg så en ny himmel og en ny jord.»
....
Se, jeg gjør alle ting nye.»

1. Mos. 3,1
«Har Gud virkelig sagt at det finnes ett tre i hagen dere ikke får spise av?»

Finnes det grenser for mennesket – menneskets logikk?

«En god skole gir en helhetlig utdanning for hele mennesket. Men en god katolsk skole skal, utover dette, hjelpe alle sine elever til å bli helgener.»

Pave Benedict XVI i tale til elever og lærere i London, september 2010.

Efeserbrevet, 4. 23-24:

«Dere må bli fornyet i sjel og sinn og kledere i det nye menneske, det som er skapt etter Guds bilde til et liv i rettferd og hellighet etter sannheten.»

Skolen skal føre sine elever til Kristus.

Pave Johannes Paul 2 – encyklika (pavelig brev) 15. okt. 1998

*Tro og fornuft
er som to vinger
som løfter
den menneskelige ånd*

Fides et ratio – tro og fornuft

Skoletilbud og skolevalg er ingen naturlov.

Den første skole for alle (skoleplikt) i Norge kom i 1739.

- Det var en ren kirkeskole med fagene kristendomskunnskap og lesing.

For mange privilegerte var dette en altfor smal skole og det var mange barn som gikk i private *borgerskoler* – flere fag og bedre ressurser.

En skole som vi kjenner den i dag, med allmenne fag og faste lokaler kom med Folkeskoleloven (den gang 7 år) i 1879.

Folkeskolen og en sterk skolesatsing av en ung, fattig nasjon ble en grunnleggende enhet i det nye Norge som vokste frem fra 1905.

Borgerskolene ble utkonkurrert, rent faglig, av en stadig bedre offentlig Folkeskole.

I et fattig land som hadde utbygging av skolen som en del av den nye nasjonens identitet, var det ikke aktuelt å finansiere et alternativt skoleslag.

Å være norsk, ble definert som:

- Norske foreldre
- Snakket norsk
- Medlem av statskirken

Koplingen mellom stat, kirke og skole var nesten fullstendig.

Det ble noe mistenkelig, ofte nært uakseptabelt og «ikke nasjonalt» å *unndra* seg fra Folkeskolen.

I land som Irland, England, Nederland og Belgia ble skolene også offentlig finansiert, men staten overlot mye av driften til de ulike kirkesamfunn – i noen grad også andre institusjoner.

Det var ikke enkelt å videreføre private skoler.

Folkeskolen fikk, etter den tids forhold, tilført store ressurser og oppnådde høy kvalitet.

Borgerskolene ble regulært utkonkurrert på kvaliteten. Der var ikke nok vilje til å opprettholde driften av borgerskolene.

Det var annerledes for skoler som var opprettet og som ble drevet av religiøse årsaker, i praksis ulike kristne skoler.

De første kristne friskolene var katolske (St. Sunniva 1865). Rundt første verdenskrig hadde vi over 20 katolske skoler, men de fleste ble utarmet og nedlagt.

DELK-erne (Jarlsbergianerne) var trofaste mot sine skoler. De er jo langt på vei et skolesamfunn som utviklet seg til å bli et kirkesamfunn.

Adventkirken maktet også å opprettholde skoler.

Fra 1929 fikk vi også kom Steinerskolene som også har et særskilt filosofisk grunnlag.

Privatskole ble i Norge, på en helt annen måte enn i andre land, et *fy-fy*.

Av mange blir vi fortsatt fremstilt som ikke-nasjonale, ikke-sosiale og noe for spiss-borgere som vil beholde et sosio-økonomisk forsprang på skoler med utvalgte elever, bedre avlønnede lærere og ressurser for øvrig.

Selv om enkelte politiske ungdomsorganisasjoner har bilder av gamle borgerskoler på netthinnen når de snakker om ikke-kommunale skoler, er det virkeligheten satt på hodet.

Det ble etter hvert en utfordring for samfunnet at det fantes barn som på grunn av foreldrenes overbevisning var elever ved private skoler som var så fattige at det måtte stilles spørsmål ved det meste.

Det reelle problemet var lav kvalitet ved flere av de private skolene.

Generalforsamlingen i FN vedtok
Verdenserklæringen om
menneskerettigheter
den 10. desember 1948.

De forferdelige handlinger
under andre verdenskrig
og deres grusomme
konsekvenser førte til nye
tanker og idealer.

Ikke minst overgrepene
mot sivilbefolkningen og
Hitlers folkemord mot
jødene og andre
minoriteter, men også
andre forferdeligheter,
skapte enighet ett nytt
fokus på det enkelte
menneskes verdighet.
Menneskerettigheter ble
internasjonalt tema.

Eleanor Roosevelt, tidligere First lady i USA,
menneskerettighetsaktivist og pådriver for menneskerettighetserklæringen.

Konvensjon om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter (ØSK)

(av 16.12.1966)

Artikkel 13

3. Konvensjonspartene forplikter seg til å respektere foreldres og, når det er aktuelt, formynderes **frihet til å velge andre skoler** for sine barn enn dem som er opprettet av offentlige myndigheter, forutsatt at førstnevnte oppfyller eventuelle minstekrav til undervisningsstandard fastsatt eller godkjent av den enkelte stat, og til å sikre sine barn en **religiøs og moralsk undervisning** som er i samsvar med deres egen overbevisning.

4. Intet i denne artikkel må fortolkes som innskrenkninger i enkeltpersoners eller organisasjoners **rett til å opprette og drive undervisningsinstitusjoner**, dog under forutsetning av at de prinsipper som er fastsatt i denne artikkels første ledd alltid iakttas, og at den undervisning som gis i slike institusjoner, må være i overensstemmelse med eventuelle statlige minstekrav til standard

Den kristne oppdragelse

Erklæringen «De Educatione Christiana»,

vedtatt av Det annet Vatikankonsil og stadfestet av pave Paul VI 28. oktober 1965

6. Foreldrene har førsteretten til å oppdrage sine barn, og denne førsterett kan de ikke tvinges til å overdrage andre; de hør altså ha virkelig frihet i valget av skole.

Statsmakten, som skal beskytte og forsvare borgernes frihet, bør respektere den rettfærdige behandling alle har krav på, og **fordele de offentlige midler** på en slik måte, at foreldrene i sann frihet og i overensstemmelse med sin samvittighet kan velge skole til sine barn.

Det tilkommer dessuten staten å sørge for, at alle borgerne på rimelig måte kan ta del i det kulturelle liv og bli passende forberedt til å utøve sine plikter og rettigheter som borgere. Staten må altså sikre barnas rett til en fyllestgjørende skolegang, overvåke lærernes dugelighet og elevenes prestasjoner, dra omsorg for elevenes sunnhet og i alminnelighet utvikle hele undervisningsapparatet, idet den holder seg subsidiaritetsprinsippet for øye og følgelig **forhindrer enhver monopoldannelse innenfor skolevesenet. Et slikt monopol er i strid med menneskets medfødte rett**, med selve kulturens fremskritt og utbredelse, med enigheten mellom borgerne og likeledes med den meningsfrihet som i dag hersker i en mengde samfunn.

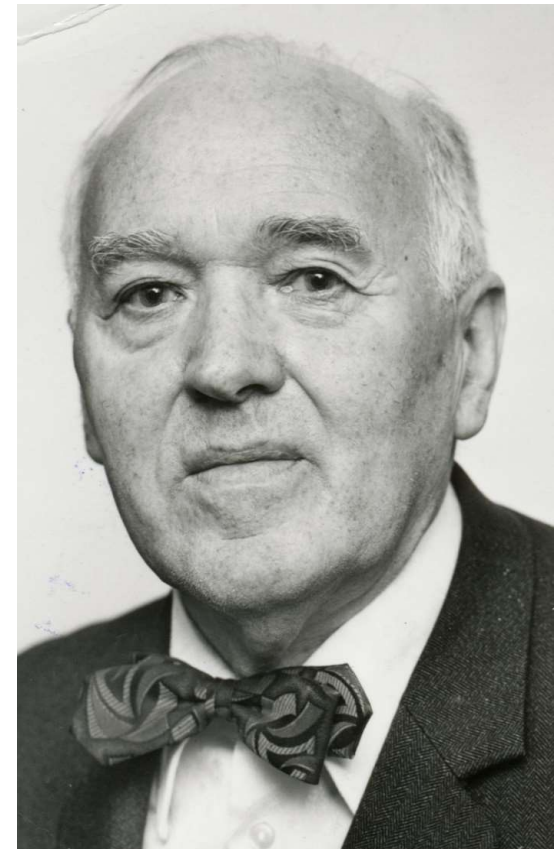
Hans Bovim (rektor på KG 1955-85)

kjempet i skrift og tale for privatskoleloven. Han formulerte klart og tydelig prinsippet om foreldreretten, som han mente var en av grunnpilarene i et levende demokrati.

Den første Privatskoleloven, vedtatt i mars 1970, er en direkte følge av menneskerettighetserkæringen(e),
men først etter tung, politisk kamp.

Kjell Bondevik, (KrF, Kirke- og undervisningsminister 1965-71).

Det sies at det var så stor indre motstand i departementet mot tilskudd til private skoler at statsråden måtte skrive lovutkastet på sitt eget kjøkkenbord.

Menneskeretter fremstår som noe over politikk og økonomi,
De alle fleste vil protestere dersom menneskerettigheter bare gjelder
den som kan betale for det selv.

Men det er mange steg mellom ikke å få noe tilskudd til at staten skal betale alt.

Fra Statsbudsjettet for 2019:

Lov av 4. juli 2003 nr. 84 om frittstående skolar (friskolelova) skal medverke til at det kan bli oppretta og drive frittstående skolar i Noreg, slik at foreldre og elevar kan velje andre skolar enn dei offentlege, jf. menneskerettslova § 2 nr. 2.

(Den viser til ØSK)

0,7 % av elevene i grunnskolen gikk på privat skole i 1970.

3,4 % av elevene går i friskole nå.

Den økonomiske utviklingen i samfunnet synes snudd – i det minste følt i skolene.

Selv om midlene til skoleverket samlet fortsatt øker,
øker kravene hurtigere og praktiseres strengere.

- skoleanlegg, - tilpasset undervisning, - rettigheter, - kvalitetskrav,

Fint – men ressurskrevende - svært ressurskrevende.

Kommunene klager over manglende samsvar mellom krav og midler
– vi har det tyngre.

Friskoleloven undergraves.

Friskoleloven undergraves – 1 Kapitalutgifter

Da privatskoleloven ble vedtatt i 1970, var kanskje 10 % av de totale kostnadene knyttet til skoleanleggene.

Krav til skoleanlegg har øket langt mer enn kostnader til driftsutgifter.

Kommunene investerer nå milliarder i sine skoleanlegg, gamle som nye. Kanskje er utgiften med å skaffe skolene godkjente anlegg er 1/3 av de totale skolekostnadene i landet.

Siden 1984 har vi fått noen «småpenger», per elev ca. 1.800 kroner. 30.000 hadde vært noe å legge merke til.

Det er lite trøst å hente i statsbudsjettet:

Løyvinga på posten har auka monaleg sidan tilskottet blei oppretta i 2014, og var i 2018 på 62,4 mill. kroner. Departementet meiner vedtaket med dette er følgt opp.

Friskoleloven undergraves – 2 Spesialundervisning

Loven § 3,6, er grei: *Heimkommunen eller heimfylket skal dekkje utgiftene til spesialundervisning i frittstående skolar på lik linje med offentlege skolar.*

I enkelte kommuner/fylker går dette helt grei.

Noen skoler sender faktura etter påviste utgifter. Andre skoler får et oppgjør basert på tildelte timer og en fornuftig timesats.

I mange andre kommuner er dette en uendelig drakamp.

Også rektorer i kommunale skoler kan slite med nok midler til spesialundervisning, men den undervisningen som blir gitt dekkes av kommunen.

Men byråkratiets veier er uransakelige:

Hordaland fylke fatter, ut fra tilrådning fra sakkyndig vurdering, enkeltvedtak om hvilket timetall den enkelte elev skal ha. Deretter vil de gi skolen et tilskudd på 260 kroner/timen for å gjennomføre undervisningen.

Og for øvrig mener jeg regelverket og skarpskodde byråkrater setter for store begrensninger av vår frihet.

I utgangspunktet kan friskoler lage egne fagplaner, men

Vi skulle så gjerne hatt både smidigere og hurtigere behandling.

Vi har av og til behov for å endre noe ... = søknad til U.dir.

Ofte kan det til slutt bli løst, men direktoratet gjør ikke mye uten lang saksbehandlingstid.

Vi føles ofte å være de mest statlige av alle skoler.

Kommunale skoler har flere filtre mellom den enkelte skole og utdanningsdirektoratet.

Direktoratet har en egen tilsynsordning som hos oss går inn direkte, på detaljnivå.

På dette området likevel også en honnør til Utdanningsdirektoratet.

De har begynt å kreve at en friskole skal synliggjøre sin profil.

Et grunnleggende godt krav.

Dette har medvirket til sterkere bevissthet hos flere av oss.

Om vi ikke selv kan forklare hvorfor vi driver skole – hvordan skal andre forstå det?

Våre dypeste utfordringer skapes likevel **ikke** av offentlige myndigheter.

Vi må hele tiden tenke over om vi lever opp til våre visjoner om å være
– nettopp kristne skoler, i vårt tilfelle også katolske skoler.

Matteus 16,26:

- **Hva vil det gagne et menneske om det vinner hele verden, men taper sin sjel?**

Vi skal være lojale mot myndighetskrav, men det er derfra vårt egentlige oppdrag begynner.

Vi skal være et positivt bidrag til Mt. 28,19: ***Gå derfor ut og gjør alle folkeslag til disipler.***

Er vi gjenkjennbare som en del av Kirkens apostoliske arbeid?

Ikke bare beholde en egenart – men utvikle denne og, sammen med våre elever, ta oppgaven inn i ny tider og nye utfordringer.

Vi har fått en *oppgave* – og vi er gitt en *gave* som får arbeide med dette.

Katolske skoler – i porten mellom Kirken og det øvrige samfunn

Katolske skoler – skoler du kan tro på

Søren Kierkegaard (1815 – 1855):
"Livet forstås baklengs,
men må leves forlengs."

Fortid gir fremtid